

LAUSUNTO 12.3.2013

Maa- ja metsätalousministeriö
Dnro MMM020:00/2012
kirjaamo@mmm.fi

Hallituksen lähiruokaohjelma

Elintarviketeollisuusliitto (ETL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen lähiruokaohjelmaa.

Lähiruokaohjelmassa ruokastrategian henki jää toteutumatta

Ohjelmassa lähiruulla tarkoitetaan paikallisruokaa, joka edistää oman alueen paikallistaloutta, työllisyyttä ja ruokakulttuuria ja on tuotettu ja jalostettu oman alueen raaka-aineista ja joka markkinoidaan ja kulutetaan omalla alueella. Ohjelman tavoitteena on monipuolistaa lähiruuan tuotantoa ja nostaa sen jalostusastetta, parantaa pienimuotoisen elintarvikejalostuksen ja myynnin mahdollisuuksia lainsäädännön ja neuvonnan keinoin, kasvattaa lähiruuan osuutta julkisista hankinnoista parantamalla hankintaosaamista ja laadullisia kriteereitä, parantaa alkutuotannon mahdollisuuksia, tiivistää lähiruokatoimijoiden yhteistyötä ja lisätä ruuan ja ruokaketjun toimijoiden arvostusta. Ohjelma on hallituksen ruokapolitiikan tavoitteita tukeva ohjausväline.

Vuonna 2010 julkaistiin Kansallinen ruokastrategia, jolla on seuraava visio:

Vuonna 2030 suomalaiset kuluttajat syövät maukasta, terveellistä, kestävästi tuotettua ja turvallista ruokaa. Kuluttajilla on kyky tehdä tietoisia valintoja. Kysyntään vastaa läpinäkyvä, osaava, joustava sekä kansainvälisesti kilpailukykyinen ruoka- ja palvelujärjestelmä. Alan kasvua ja kehitystä tukee hyvin koordinoitu korkean tason tutkimus- ja kehitystyö.

Vision toteutumiseksi strategiassa peräänkuulutetaan kuluttajälähtöisyyttä, yhteistä päätöstä tehdä ruoka-alasta kasvualue, ruuan ja ruuan tekijöiden arvostuksen lisäämistä sekä uutta ruokapolitiikan ja ruoka-asioiden hallintomallia.

Elintarviketeollisuusliiton mielestä kaikki elintarvikealan kasvuun tähtäävät toimenpiteet ovat kannatettavia. Ruokapolitiikkaa koordinoivan maa- ja metsätalousministeriön on kuitenkin huolehdittava siitä, että kasvuun tähtäävät toimenpiteet ovat realistisia ja riittävän isoja kokonaisuuksia kohdistuen kaikkiin elintarvikeketjun toimijoihin. Lähiruokaohjelma sulkee lähiruokamäärittelyn myötä toimenpiteiden ulkopuolelle yli 95 % elintarvikejalostuksesta. Lisäksi nykyisen jakelujärjestelmän potentiaali lähiruuan saatavuuden lisääjänä on jätetty täysin vailla huomiota.

Keskittymällä ainoastaan pienimuotoisen elintarvikejalostuksen toimintaedellytysten tukemiseen unohdetaan tyystin pk- ja suurten yritysten luomat työllistämisen ja hyvinvointivaikutukset omalla, kuluttajaa lähellä olevalla alueellaan. On muistettava, että Suomessa on raaka-ainetuotannon ja teollisen jalostuksen osalta maantieteellisiä keskittymiä, jotka toimivat kustannustehokkaammin kuin toiminnan hajauttaminen alueellisesti paikalliseksi ja pienimuotoisemmaksi yritystoiminnaksi.

Ohjelmassa asetetaan turhaan pk- ja suuria yrityksiä vastakkain mikroyritysten kanssa. Elintarviketeollisuusliiton mielestä ruoka-ala tarvitsee enemmän yhdistäviä kuin erottavia ja elintarvikealaa polarisoivia toimenpiteitä. Lähiruokaohjelmassa tulisi edistää valtakunnallisen

LAUSUNTO 12.3.2013

suuren mittakaavan tuotannon ja lähiruuan tuottajien yhteistyötä. Olisi toivottavaa, että lähiruokaohjelmassa nähtäisiin valtakunnalliset ja suuret alueelliset elintarvikejalostajat sekä pientuottajat toisiaan täydentävinä ja yhtä tarpeellisina suomalaisen ruokakulttuurin osina.

Ruokastrategian tavoitteena on ”pyrkä jatkossa aikaisempaa isompien kokonaisuuksien hallintaan ja ruokaan liittyvät politiikka-alat toimivat samaan suuntaan ja yhteisesti asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Voimavarat kohdennetaan laajempiin kokonaisuuksiin pirstaleisen kehittämisen ja osaoptimoinnin asemesta. Näin myös julkisen ohjauksen rooli ruokajärjestelmässä selkeytyy ja johdonmukaistuu.”

Elintarviketeollisuusliiton mielestä ruokastrategian henki jää lähiruokaohjelmassa toteutumatta. Ohjelman mittakaava on aivan liian pieni, mikä lisää osaoptimoinnin riskiä elintarvikealaa koskevien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lähiruuan mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevia jakelukanavia tulee tunnistaa myös lähiruokaohjelmassa

Elintarviketeollisuusliitto näkee lähiruoalla paljon mahdollisuuksia. Pienten paikallisten tuottajien valmistamat elintarvikkeet tarjoavat kuluttajalle vaihtoehtoja, avartavat ruokakulttuurin kenttää ja tarjoavat tuotteita tietyn arvomaailman ja maksuhalukkuuden omaaville kuluttajille.

Lähiruoka täydentää valtakunnallisten päivittäistavarakauppojen valikoimia ja erilaistaa alueellisten ruokakauppojen tarjontaa. Olemassa olevat päivittäistavarakaupan jakelujärjestelmät tukevat lähiruuan jakelua. Päivittäistavarakaupat ovat kiinnostuneita ottamaan lähiruoka-tuotteita valikoimiinsa. Saadakseen tuotteensa päivittäistavarakaupan valikoimiin lähiruoka-toimijoilta edellytetään kaupan toimintamallien ymmärtämistä sekä toimitusvarmuutta. Päivittäistavarakauppa ry on johtanut vuodesta 2010 alkaen hanketta, joka tähtää pienten valmistajien tuotteiden saatavuuden lisäämiseen päivittäistavarakaupassa.

Suomessa toimitusketjut ovat nopeita, lyhyitä ja logistisesti tehokkaita. Toimitusvarmuus on hyvä, toimitusajat lyhyitä ja myös pienillä toimijoilla on pääsy jakeluketjuun. Täten olisi suotavaa, että lähiruokaohjelmassa huomioitaisiin paremmin jo olemassa olevien jakelukanavien mahdollisuudet lähiruuan saatavuuden ja tunnettuuden lisäämisessä.

Pientuottajiin kohdistuu liian suuria odotuksia

Lähiruokaohjelman toimenpiteiden avulla pyritään mm. nostamaan ohjelman määritelmän mukaisten lähiruokatuotteiden jalostusastetta ja kysyntää. Jalostusasteen nostaminen vaatii investointeja, riskinottoa sekä erikoistumista elintarvikkeiden jalostukseen. Lähiruokaohjelman elintarvikejalostajilla tarkoitetaan lähinnä maatalousyrittäjiä, jotka maanviljelyksen ohella ryhtyisivät tarjoamaan jalostettuja lähiruokatuotteita. Ohjelmassa asetetaan paljon odotuksia lähiruokatuottajille, joilla on kuitenkin vain rajalliset resurssit käytettävinaan. Käytännössä viljelijä ei voisi harjoittaa jalostustoimintaa kasvukauden tärkeimpien töiden aikana lainkaan.

Pienimuotoiselle tuotannolle tulee asettaa myös pienimuotoiset tavoitteet. Pienyrittäjän mahdollisuudet vastata esimerkiksi julkisten hankintojen kilpailutukseen ovat erittäin rajalliset eikä tälle osa-alueelle tulisi täten asettaa pienyrittäjän kannalta kohtuuttomia odotuksia. Sen lisäksi, että suurkeittiöiden hankintamäärät ovat suuria, edellyttävät ne tavarantoimittajiltaan korkeaa toimitusvarmuutta ja usein myös puolivalmisteita.

Elintarviketeollisuusliitto ry

Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund

Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
info@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation

Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
info@etl.fi • www.etl.fi

LAUSUNTO 12.3.2013

Lähiaruokaa markkinoidaan usein "puhtaampana" ja "aidompana" vaihtoehtona. Pientuottajiin ei kuitenkaan kohdistu täysin samanlaisia lainsäädännöllisiä vaatimuksia mm. tuotantoprosessien valvonnan suhteen kuin suurempiin toimijoihin. Prosessiteollisuudessa on lisäksi käytössä vakiintuneet laadunhallintamenetelmät ja muut tuotelaadun ja -turvallisuuden varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi sovellettavat toimintatavat sekä säännölliset kontrollit. Pienemällä toimijalla ei välttämättä ole resursseja vastaavien rutiinien ylläpitämiseen ja jatkokehittämiseen.

Elintarvikelaissa on jo nyt vähennetty pienten yritysten lainsäädännöstä johtuvaa hallinnollista taakkaa, mitä ETL pitää hyvänä. Kasvavaan pienyritystoimintaan ei saa kuitenkaan liittyä riskiä tuoteturvallisuuden heikentymisestä, jolla voi pahimmassa tapauksessa olla vakaviakin vaikutuksia lähiruokatuotteiden kuluttajille erityisesti julkisella sektorilla. ETL kokee hieman ristiriitaisena ohjelman tavoitteen nostaa pienten lähiruokatuottajien jalostusastetta, vaikka pienyritysten tuotantoa ei kuitenkaan valvottaisi samalla tavalla kuin näitä toimijoita suurempien yritysten toimintoja.

Lähiaruokaohjelman tavoitteiden tulee tukea koko elintarvikealan kasvua

Lähiaruokaohjelman tavoitteina on monipuolistaa lähiruuan tuotantoa ja nostaa sen jalostusastetta, parantaa pienimuotoisen elintarviketalouden ja myynnin mahdollisuuksia lainsäädännön ja neuvonnan keinoin, kasvattaa lähiruuan osuutta julkisista hankinnoista parantamalla hankintaosaamista ja laadullisia kriteereitä, parantaa alkutuotannon mahdollisuuksia, tiivistää lähiruokatoimijoiden yhteistyötä sekä lisätä ruuan ja ruokaketjun toimijoiden arvostusta.

Arvonlisän kasvattaminen jalostusastetta parantamalla, liiketoimintaa tukeva ja selkeä lainsäädäntö, hankintaosaamisen parantaminen, alkutuotannon toimintaedellytysten parantaminen sekä ruuan arvostuksen lisääminen ovat tavoitteita, jotka koskettavat koko elintarvikeketjua ja kaiken kokoisia elintarvikeyrityksiä. ETL ei täten pidä tarkoituksenmukaisena kohdentaa ohjelmassa mainittuja toimenpiteitä ainoastaan mikroyrityksiin.

Myös pk- ja suuremmatkin yritykset tarvitsevat käyttöönsä tutkimus-, lainsäädäntö- ja markkinatietoa. Yritysten tuotekehitystä ja tuotetestaamista on tuettava ja pk-yritysten tuotteiden pääsyä kaupan hyllylle – sekä siellä pysymistä – on edelleen parannettava. Yritykset tarvitsevat lisäksi toimivaa rahoitusta sekä kannusteita innovointiin ja investointeihin. Yhteistyötä on lisättävä myös elintarvikealan kansainvälistymisen edistämiseksi.

Kotimaisen ruuan arvostus ja kuluttajan luottamuksen säilyttäminen ovat edellytyksiä suomalaisen elintarvikeketjun menestykselle myös jatkossa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan elintarvikealan kaikkien toimijoiden panostusta ja osaamista yrityksen koosta ja tuotantosuunnasta riippumatta.

Kunnioitavasti,

Elintarviketeollisuusliitto ry

Heikki Juutinen
Toimitusjohtaja